

historie for den læser, der søger rene oplysninger og kan se bort fra det underholdende.

Den eneste væsentlige skavank er den meget stedmoderlige behandling af tiden efter 1945. Den fylder endog langt mindre end mellemkrigstiden; men mærkværdigt ustruktureret også i vor egen historieskrivning.

Erik Kjersgaard

Fataburen. Nordiska Museets och Skansens årsbok 1973.

I 1973 fejrede Nordiska Museet i Stockholm sit 100-års jubilæum; i denne anledning søgte man også at fejre jubilæet gennem en særudgave af museets årsbog Fataburen. Ideen hermed var ifølge forordet at søge det nordiske i folkekulturen belyst gennem 2 bidrag for hvert af de nordiske lande. Foruden til sin sædvanlige læserskare er Fataburen 1973 blevet udsendt til medlemmerne af foreningen Norden; dette gør det selvsagt yderst vanskeligt at underkaste årbogen en faglig bedømmelse, da dens sigte helt klart er at nå ud til et bredt publikum.

Dette er muligvis udmærket, fordi man på trods af al sympati for sagen har svært ved at finde noget fagligt forsvarligt i denne i øvrigt smukke udgave. De enkelte beretninger, som tilsammen danner årsbogens helhed, er nemlig kun forsynede med yderst sporadiske noter og henvisninger, som kan belyse tekstens tilblivelsessituation. Dette er så meget mere beklageligt, som det af de få anmærkninger til beretningerne, som foreligger, fremgår, at der er foretaget ganske alvorlige indgreb i de enkelte personers beretninger af litterære og eventuelt »videnskabelige« grunde. Kort sagt, vi befinder os som læsere i den situation, at det er umuligt at bedømme, hvor meget og hvor de enkelte tekster, som er indleveret og trykt, er beskåret. Dette er selvsagt set fra et videnskabeligt synspunkt tilstrækkeligt til, at man må afvise udgaven som videnskabelig produktion. Dette er så meget mere beklageligt, som en række af bidragene allerede, som de foreligger, forekommer interessante. Nævnes kan således specielt bidraget fra Johan Slåtterøy, Norge: På skreifiske og markedsferd i Nordnorge 1870–1900.

Vender vi os dernæst mod det indtryk, som den almindelige læser må få ved gennemlæsningen af de forskellige bidrag, bliver det desværre på trods af de videnskabelige udgivelsesmangler problematisk, om man skal hilse publikationen velkommen. Meningen er vel sagtens, at de ti bidrag tilsammen skal give et kalejdoskopisk totalbillede af folkekulturen og folkelivets vilkår før industrialiseringen. Indtrykket af forskelligartethed mellem bidragene kommer helt frem, men det totalbillede, som skulle opstå efter endt læsning, udebliver desværre. Hvorledes skabe forbindelse mellem så forskellige beretninger som herskab og tyende på en lille herregård i Danmark, børnelege omkring århundredskiftet i Danmark og en finsk skildring af den første kirkefærd?

Lad mig her tage indlægget om herskab og tyende på en lille herregård, en erindring af proprietærsønnen Axel Thrane, et bidrag som i noten bagest efter beretningen fremhæves for sin objektivitet og klare fremstillingsevne. Man får ved gennemlæsningen et indtryk af, at der var problemer, f. eks. i skildringen af, hvilken plads der var til rådighed for henholdsvis karlene i karlekamrene og pigerne i pigekamrene. Som almindelig læser mangler man imidlertid et ind-

læg, en erindring, en beretning eller to fra det tyende, som faktisk var udsat for disse uhumske livsvilkår; selvom objektiviteten her måske ville gå fløjten, ville der til gengæld være indignation og vrede, og intensiteten i disse beretninger ville nok være ikke så lidt stærkere end proprietærsønnens »objektive« fremstilling. Som almindelig dansk læser føler man lyst til efter gennemlæsningen af dette ene bidrag at anbefale andre læsere at få fat i nogle bøger af Johan Skjoldborg og Jeppe Akjær f. eks. »Vredens Børn«.

Finn Stendal Pedersen

OLDTID OG MIDDELALDER

P. J. Riis: Arkæologi og klassisk kunst. Berlingske Leksikon Bibliotek, København, 1972. 156 s.

I denne bog har professor Riis givet en god introduktion til sit fag, der vil være meget nyttig for folk fra nabofagene – som dette tidsskrifts læsere.

Kapitel 2: »Begreberne arkæologi og klassisk Kunst« redegør for det indhold og den afgrænsning, man har givet faget siden Ole Worms dage; det er en ordentlig mundfuld at skulle overkomme på 15 små sider, og dette kapitel er da også præget af opremsning, som ikke gøres mere levende af Riis' tunge sprog. Man får bogen igennem indtryk af, at forfatteren har bestræbt sig på at rense sin fremstilling for utidige fremmedord og på ikke at fremkomme med fagudtryk uden forklaring; det lykkes dog kun delvis og gør sine steder udtryksformen unødigt omstændelig. Kapitlet slutter med Riis' egen definition (s. 24–25), hvor det fastslås, at arkæologen først og fremmest skal lære at se og kun benytte de skriftlige kilder i den afsluttende afrundende fortolkning. Her gives en klar afgrænsning til historikerens arbejdsform, hvor rækkefølgen er den stik modsatte, men »de er begge historikere, archaologi i oldtidens forstand«.

I næste kapitel introduceres arkæologiens problematik og metode; her skal særlig fremhæves oversigten over de naturvidenskabelige dateringsmetoder (s. 38): glas-forvitring, magnetisme i brændt ler og C-14 metoden. Termoluminescens-metoden derimod er forvist til s. 133, fordi den endnu er så ny og ikke gennemprøvet.

De følgende kapitler om beskrivelse, udgravning, typologi, stilanalyse og – som det vigtigste – billedfortolkningen er særdeles gode at få forstand af for enhver historiker, der arbejder med ikke-skriftlige kilder af arkæologisk art. Her skal især nævnes forskellen mellem »formel« og »reel« tolkning (s. 117), hvor »reel tolkning« vel af de fleste historikere vil kaldes »identifikation«. P. J. Riis fastslår, at »det er i princippet utilgiveligt at lade den reelle tolkning gå forud for den formelle«, og han understreger, at »det er helt vildledende, hvis man uden dybtgående formelle undersøgelser fremsætter en isoleret reel tolkning ud fra det enkelte arbejde eller reelle tolkninger ud fra forudfattede, fra andre forskningsgrene erhvervede idéer« (anm. kursivering). Klarere og rigtigere kan det næppe siges.

N. M. Saxtorph